

**ДОКЛАД
ЗА ДЕЙНОСТТА НА
КОМИСИЯТА
ЗА
ОТНЕМАНЕ НА НЕЗАКОННО
ПРИДОБИТОТО ИМУЩЕСТВО
ПРЕЗ 2024 Г.**

СОФИЯ, 2025 г.

СЪДЪРЖАНИЕ

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	2
УВОД.....	3
I. КОНПИ – СЪСТАВ, ЗАСЕДАНИЯ И ПРИЕТИ РЕШЕНИЯ.....	4
II. ОТНЕМАНЕ НА НЕЗАКОННО ПРИДОБИТОТО ИМУЩЕСТВО.....	5
1. Решения по прилагането на ЗОНПИ и ЗОПДИППД (отм.).....	7
2. Установяване и обезпечаване на незаконно придобитото имущество.....	7
3. Отнемане на незаконно придобитото имущество.....	12
III. УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЕЗПЕЧЕНОТО ИМУЩЕСТВО.....	15
IV. ОРГАНИЗАЦИЯ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ	19
1. Структура на администрацията	19
2. Административно обслужване	19
3. Архивна дейност.....	19
4. Кадрово осигуряване	19
5. Правно обслужване.....	20
6. Информационно и технологично осигуряване	20
V. ФИНАНСОВО-СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ	21
1. Бюджет.....	21
2. Процедури по Закона за обществените поръчки	22
3. Сграден фонд.....	22
VI. МЕЖДУНАРОДНА И ПРОЕКТНА ДЕЙНОСТ	23
1. Международен обмен на информация.....	23
2. Участия в международни форуми, срещи, конференции и обучения	24
3. Взаимодействие с международни мрежи и организации.....	24
4. Проектна дейност.....	25
VII. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ.....	28
1. Вътрешен одит	28
2. Финансов контрол.....	28
3. Инспекторат	29
4. Служител по сигурността на информацията.....	29
VIII. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА	30
1. Противоречия в съдебната практика	30
2. Практиката на ЕСПЧ	32
3. Възлагането на заплащане на държавни такси	34

ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

ЗОНПИ	Закон за отнемане на незаконно придобитото имущество
ЗОПДНПИ (отм.)	Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (отменен)
ЗОПДИППД (отм.)	Закон за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност (отменен)
КОНПИ	Комисия за отнемане на незаконно придобитото имущество
КПК	Комисия за противодействие на корупцията
ГПК	Граждански процесуален кодекс
НПК	Наказателно процесуален кодекс
ЗДСл	Закон за държавния служител
ЗОП	Закон за обществените поръчки
ДВ	Държавен вестник

УВОД

Докладът е изготвен в изпълнение на чл. 18, ал. 1 от Закона за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗОНПИ), според който ежегодно до 31 март Комисията за отнемане на незаконно придобитото имущество (КОНПИ) представя в Народното събрание доклад за дейността си. В същия срок докладът се предоставя и на президента на републиката, и на Министерския съвет и се публикува на интернет страницата на Комисията.

В доклада са представени в обобщен вид резултатите от работата на КОНПИ и нейната администрация по основните направления на дейност, изпълнението на национални приоритети и ангажименти на международно ниво. Представена е информацията относно отделните аспекти от административната и финансова дейност на Комисията, както и международното сътрудничество и партньорските ѝ взаимодействия.

Комисията за отнемане на незаконно придобитото имущество е независим специализиран постоянно действащ държавен орган за осъществяване на политиката по отнемане на незаконно придобитото имущество и е компетентна да извършва действия съгласно целите, заложи в чл. 2, т. 3 от ЗОНПИ, а именно предотвратяване на възможностите за незаконно придобиване на имущество и разпореждането с него.

Осъществяваната от Комисията дейност се извършва при стриктно спазване на законовите изисквания на правовата държава, съобразяване с принципите на прозрачност, обективност и безпристрастност, равно третиране и равнопоставеност на лицата, зачитане и гарантиране правата и свободите на гражданите.

Съгласно чл. 17, ал. 1 от ЗОНПИ Народното събрание осъществява контрол върху дейността на Комисията. В тази връзка Комисията ежегодно предоставя доклад за дейността си за съответната година. Народното събрание осъществява контрол и чрез постоянната парламентарна Комисия за превенция и противодействие на корупцията.

I. КОНПИ – СЪСТАВ, ЗАСЕДАНИЯ И ПРИЕТИ РЕШЕНИЯ

През 2024 г. КОНПИ работи в състав: Антон Славчев – изпълняващ длъжността председател на Комисията (*съгласно §7, ал. 4 от Преходни и заключителни разпоредби на Закона за противодействие на корупцията*), Антоанета Георгиева – Цонкова, Пламен Йоцов и Силвия Къдрева – членове на Комисията.

Комисията заседава веднъж седмично, в предварително определен ден от работната седмица, като в неотложни случаи са провеждани заседания и по-често и при различен график, като за годината са проведени 51 заседания и са приети 1 451 решения.

Брой на приетите от КОНПИ решения за 2024 г.	
По направления:	Брой решения:
Отнемане на незаконно придобито имущество	1 429
Организация на дейността в КОНПИ	22

II. ОТНЕМАНЕ НА НЕЗАКОННО ПРИДОБИТОТО ИМУЩЕСТВО

Дейността на КОНПИ по установяване на незаконно придобитото имущество, обезпечаването и отнемането му се осъществява чрез специализирана администрация, организирана в пет териториални дирекции: ТД Бургас, ТД Варна, ТД Велико Търново, ТД Пловдив и ТД София. Териториалните дирекции са основните звена на специализираната администрация, чрез които Комисията осъществява своята дейност. Териториалният обхват на компетентност на дирекциите съвпада със съдебните райони на апелативните съдилища в Република България. Директорите на тези дирекции и инспекторите в тях са органите на Комисията, в чиито правомощия е извършването на проверки за установяване на незаконно придобитото имущество. За инспектори в териториалните дирекции се назначават лица с висше юридическо и икономическо образование.

Дирекция „Координация и контрол“ е на пряко подчинение на председателя на Комисията. Тя е самостоятелно административно звено, което подпомага Комисията при упражняване на правомощията ѝ. Дирекцията изготвя проекти на решения и становища по внесените от териториалните директори доклади с предложения за: образуване на производства за отнемане на незаконно придобито имущество, което включва внасяне в съда на искане за налагане на обезпечителни мерки; за прекратяване на проверката или за удължаване на срока ѝ; за прекратяване на образувано производството; за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество, за сключване на спогодба и други свързани с дейността по установяване и отнемане на незаконно придобито имущество.

Законосъобразността в действията на Комисията предполага съобразяване на дейността ѝ със задължителната съдебна практика - арг. от чл. 130, ал. 2 от Закона за съдебната власт: *„Тълкувателните решения и тълкувателните постановления са задължителни за органите на съдебната и изпълнителната власт, за органите на местното самоуправление, както и за всички органи, които издават административни актове“*. В предходни отчети е посочено, че Комисията е предприела действия по съобразяване на дейността си със задължителното тълкуване на понятието „имущество“ по смисъла на ЗОНПИ, дадено в Тълкувателно решение № 4/18.05.2023 г. по т.д. № 4/2021 г. на ОСГК на ВКС, както и с релевантната практика на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ) по делата „Тодоров и други срещу България“ (Жалби № 50705/11 и 6 други) и „Йорданов и други с/у България“ (жалби №265/17 и 26473/18), като:

- съгласно ТР № 4/18.05.2023 г. по т.д. № 4/2021 г. на ОСГК на ВКС *„не представляват „имущество“ по смисъла на §1 т.4 от ДР на ЗПКОНПИ и не участват при определяне размера на несъответствието съобразно нормата на §1 т.3 от ДР на*

ЗПКОНПИ получените от проверяваното лице парични средства с неустановен законен източник, както и сумите от придобитото и впоследствие отчуждено друго имущество, за което не е установен законен източник на средства за придобиването му, в случай че те не са налични в патримониума на лицето в края на проверявания период“.

Съобразявайки даденото тълкуване, Комисията е преразгледала висящите дела за отнемане, като е извършила повторен анализ на събраните доказателства в съответствие с разрешенията, дадени в тълкувателното решение и са предприети действия за изменение на предявените иски по отношение на претенциите за отнемане на имущество, неналично в патримониума на лицата в края на проверявания период и за което не е установено преобразуването му в друго имущество, съгласно правомощията на органите на Комисията.

Този процес на повторен анализ и съответстващите процесуални действия се извършва преди отчетния период, но рефлектира върху него с оглед отчитането на резултатите от дейността на Комисията.

- през февруари 2024 г. влезе в сила и решението на ЕСПЧ по делото „Йорданов и други с/у България“ (жалби №265/17 и 26473/18). Решението касае прилагането на националното законодателството в областта на „гражданската конфискация“ и застъпва тезата (§124), че националните съдилища следва да предоставят някои данни относно нарушенията, за които се твърди, че са извършени и са показали по обосноваван начин, че може да има връзка между тези нарушения и процесното имущество. Решението се прилага от националните съдилища, заедно с това по делото „Годоров и други с/у България“, което е постановено по производство, водено по реда на ЗОПДИППД (отм.). Въпреки това решението по делото „Годоров и други с/у България“ се прилага от националните съдилища и в следващия правен режим, регламентиран със ЗОПДНПИ (отм.) и ЗОНПИ. Цитираните решения на ЕСПЧ са постановени по дела, образувани по реда на отменените ЗОПДИППД и ЗОПДНПИ, чиито **цели и правна философия са различни от тези на действащия ЗОНПИ**. За разлика от целите на отменените закони, то действащият **ЗОНПИ има много по-широк обхват и различна правна философия**, насочена към защита на обществения интерес от неоправдано забогатяване за сметка на обществото, осигуряване на прозрачност в управлението, превенция и противодействие на корупцията, както и защита на конституционните ценности за справедливост и правова държава. Решенията на ЕСПЧ изискват свързаност между имуществото, предмет на претенция, и конкретна престъпна дейност, при което на практика се бламира приложението на закона и цялостната философия на гражданското възстановяване на активи. Изискването за връзка, често пъти разглеждано от практиката като пряка

причинност, възпрепятства възможността за отнемане на имущество при проверки, започнати на основание неподаване или несъответствие в подадена имуществена декларация, установен конфликт на интереси, формални престъпления и др.

Във връзка с позоваванията в доклада на отменения Закон за отнемане в полза на държавата на имущество, придобито от престъпна дейност, следва да се има предвид, че съгласно § 5, ал. 1 от ПРЗ на ЗОНПИ, Комисията прилага ЗОПДИППД (отм.) по отношение на неприключените до влизането в сила на ЗОНПИ производства пред съд. Касае се за иски производства, образувани при действието на този закон, както и за производства за отнемане на имущество, придобитото от престъпна дейност, по които са наложени обезпечителни мерки, но които трябва да изчакат приключването на наказателното производство, привличането като обвиняем по което е послужило като основание за извършването на проверка и образуване на производство. Това е функция от разпоредбата на чл. 27, ал. 2 от Закона, съгласно която предпоставка за предявяване на иск за отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност, е наличието на влязла в сила присъда.

1. Решения по прилагането на ЗОНПИ и ЗОПДИППД (отм.)

На проведените през годината заседания Комисията е приела решения, касаещи установяване и отнемане на незаконно придобито имущество и имущество, придобито от престъпна дейност, както следва:

Решения, приети от КОНПИ, по прилагането на ЗОНПИ и ЗОПДИППД (отм.)	Брой решения общо за 2024 година
Образуване на производство и налагане на обезпечителни мерки	58
Предявяване на иски за отнемане на незаконно придобито имущество	82
Прекратяване на образувани производства	21
Изменение на иск, отказ от иск, оттегляне на иск, частичен отказ от иск, оттегляне на жалба и други	161
Становища за необжалване на съдебни решения	35
Връщане за събиране на доказателства	19
Прекратяване на образувани проверки	762
Удължаване на срока на образувани проверки	226
Други решения	65
Общо решения:	1 429

2. Установяване и обезпечаване на незаконно придобитото имущество

Дейността по установяване и отнемане на незаконно придобитото имущество, условно, за нуждите на изложението, може да бъде разделена на два етапа: проверка за установяване на незаконно придобитото имущество (чл. 107, ал. 2 от ЗОНПИ) и производство за отнемане на незаконно придобито имущество (чл. 107, ал. 1 от ЗОНПИ).

Проверката по чл.107, ал.2 от Закона започва с акт на директора на териториалната дирекция само при наличието на някое от законовите основание за това (чл. 108 – чл. 111 от Закона), продължава до една година с възможност за еднократно удължаване на този срок с до шест месеца и обхваща период от десет години назад от момента на започването си.

Проверката се извършва от органите на Комисията в съответствие с техните правомощия. При проверката се събира информация за законоустановените източници на финансиране, приходи и доходи и те се съпоставят с установените обичайни и извънредни разходи. При тази съпоставка се установява размерът на определения от закона нетен доход. Той от своя страна се съпоставя със стойността на придобитото в периода имущество, като съответно може да се формира извод за липса на несъответствие между нетния доход и имуществото на лицето или за несъответствие, тоест разполагаемите средства не са достатъчни, за да обосноват придобитото имущество.

Когато несъответствието е значително, а именно надхвърля законовия праг от 150 000 лв., е налице основание с решение на Комисията да бъде образувано производство за отнемане на незаконно придобито имущество.

Действията по анализ на имуществото на проверяваните лица се извършват от високо квалифицирани инспектори с икономическо и юридическо образование, които са преминали специализирани обучения за оценки на недвижими имоти, пътни превозни средства, земеделски земи и гори, както и оценка на търговски предприятия.

Инспекторите с юридическо образование осъществяват и процесуалното представителство на Комисията по образуваните производства за отнемане, налагане на обезпечителни мерки, действия по осигуряване правото на защита на проверяваните лица и процесуално представителство по водените граждански дела за отнемане на незаконно придобито имущество.

2.1 Образувани проверки

През 2024 г. в териториалните дирекции на КОНПИ са образувани **2 833 проверки**. Броят на образуваните проверки е в пряка зависимост от получените уведомления, доколкото проверката започва само след сезиране от компетентен за това орган и при наличие на законовите предпоставки за образуването ѝ.

Основанията за образуване на проверките са представени в следващата таблица:

Основание за образуване на проверки	Бургас	Варна	Велико Търново	Пловдив	София
Образувани с акт на директор на ТД по уведомление от прокуратурата	363	366	491	333	657
Образувани за лица, заемащи публични длъжности, след уведомяване от Комисията за противодействие на корупцията	43	74	96	120	278
Образувани след влязъл в сила акт за установен конфликт на интереси спрямо лица, заемащи публични длъжности по уведомление от Комисията за противодействие на корупцията	0	1	1	3	7
Общо	406	441	588	456	942

През годината органите на Комисията работят освен по така започнатите проверки и по текущи такива, започнати в предходния отчетен период. Активните проверки към 31.12.2024 г. са 3 448, като разпределението им по териториални дирекции е както следва:

Териториална дирекция	Активни проверки в края на отчетния период
Бургас	442
Варна	502
Велико Търново	539
Пловдив	427
София	1 538
Общо:	3 448

Когато проверката не установи значително несъответствие в имуществото на лицето, съгласно разпоредбата на чл. 107 от ЗОНПИ, с решение на Комисията проверката се прекратява, като за годината Комисията е приела 762 решения, с които са прекратени проверки срещу 2 177 лица.

2.2 Приети решения за образуване на производства и за налагане на обезпечителни мерки

Когато проверката установи значително несъответствие в имуществото на лицето, съгласно разпоредбата на чл. 107 от ЗОНПИ, с решение на Комисията се образува производството за установяване на незаконно придобито имущество.

При образуване на производството, Комисията може да поиска от съда да допусне налагане на обезпечителни мерки върху активите, предмет на бъдещия иск за отнемане. Обезпечаването на активите се допуска от гражданския съд със съдебен акт (определение), който подлежи на инстанционен съдебен контрол. Предпоставките за допускане на обезпечителни мерки са посочени в ЗОНПИ и са идентични с тези, посочени

в чл. 390 от ГПК, тоест не е налице процедура или основание, различни от тези за останалите субекти по общите граждански дела.

За 2024 г. Комисията е приела общо 58 решения за образуване на производство за отнемане на незаконно придобито имущество, с цена на бъдещи исковете в размер на **20 684 525,32 лв.**, предложено за обезпечение имущество в размер на **19 890 186, 20 лв.** и със стойност на допуснати обезпечителни мерки върху имущество за **17 001 141,16 лв.**

В таблицата посочените данни са представени обобщено и по отделните териториални дирекции:

Териториална дирекция	Общо приети решения	Брой внесени искания за обезпечение	Цена на иска	Стойност на предложеното за обезпечение имущество	Стойност на допуснатите обезпечителни мерки
Бургас	11	11	4 737 267,18 лв.	4 498 926,24 лв.	2 887 990,74 лв.
Варна	13	12	1 658 499,78 лв.	1 528 322,00 лв.	1 412 522,00 лв.
Велико Търново	3	2	534 660,00 лв.	534 660,00 лв.	534 660,00 лв.
Пловдив	13	11	7 070 034,86 лв.	7 067 694,81 лв.	6 369 385,27 лв.
София	18	17	6 684 063,50 лв.	6 260 583,15 лв.	5 796 583,15 лв.
Общо:	58	53	20 684 525,32 лв.	19 890 186,20 лв.	17 001 141,16 лв.

Разликата между броя на приетите решения за образуване на производство за отнемане на незаконно придобито имущество (58 решения) и броя на внесените искания за обезпечение на бъдещ иск за отнемане на незаконно придобито имущество (53 искания) се дължи на факта, че се касае за съпрузи или лица във фактическо съжителство, за които са извършени проверки по уведомления за всеки от тях поотделно, но е внесено общо искане.

През 2024 г. Комисията е приела и решения за внасяне в съда на искания по реда на чл. 389 от ГПК (обезпечение на иск по всящ процес), с които е поискано допускане на обезпечителни мерки върху имущество на стойност 830 074,54 лв. Обезпечение по реда на чл.389 от ГПК се иска основно в случаите, когато същото не е допуснато по реда на чл.117 от ЗОНПИ (обезпечаване на бъдещ иск). Поисканите обезпечителните мерки са допуснати от съда в пълен размер по три граждански дела.

Така общата стойност на допуснатите обезпечителни мерки (тези по чл. 390 от ГПК като обезпечение на бъдещ иск и тези по чл. 389 от ГПК по всящ процес) за 2024 г. е в размер на **17 831 215,70 лв.**

2.3 Осигуряване право на защита на лицата

След налагане на обезпечителните мерки в закона е заложена процедура за осигуряване участието на лицето в производството. Тя предоставя на проверяваното лице пълноценно право на защита, вкл. съдебен контрол над акта за допускане на обезпечението, запознаване със събраните материали, възражение по отношение на направените изводи и представяне на доказателства.

В рамките на тази процедура, органите на Комисията уведомяват лицето за образуваното производство, поканват го да представи декларация по чл. 136 от Закона (фактите, които подлежат на деклариране са разписани в закона, а образецът на самата декларация е публикуван в ДВ); предоставят му за запознаване събраните материали и месечен срок за възражения и представяне на доказателства. Поканват се да представят декларация и третите лица, от които се претендират за отнемане активи, ако такава хипотеза е налице.

Възраженията и доказателствата на лицето се проверяват и обсъждат от органите на КОНПИ, които изготвят окончателно заключение, в което предлагат на Комисията или да прекрати образуваното производство или да приеме решение за внасяне на иск за отнемане.

Предприетите действия от органите по чл. 16, ал. 1 от ЗОНПИ, след налагане на обезпечителни мерки по образуваните производства са посочени в таблицата по-долу:

Действия след налагане на обезпечителни мерки по образуваните производства	Бургас	Варна	Велико Търново	Пловдив	София
Брой образувани производства за 2024 г. по реда на ЗОНПИ	11	13	3	13	18
Брой изпратени покани до проверяваното лице и свързаните с него лица за представяне на декларация по чл. 136 от ЗОНПИ и за участие в производството чрез запознаване със събраните материали	40	28	7	15	40
Брой представени декларации от лицата	1	8	2	0	10
Направени възражения и представени доказателства	10	8	0	10	7
Запознаване на лицата със събраните материали по реда на чл. 138 от ЗОНПИ	23	4	1	12	12
Брой изпратени искания за предоставяне на сведения по чл. 114, ал. 2 от ЗОНПИ	1	32	47	1	1
Брой получени обяснения по чл. 114, ал. 2 от ЗОНПИ	1	12	7	3	0
Промени в направените изводи след обсъждане на получените декларации, възражения и обяснения	4	4	0	6	6

2.4 Прекратяване на образувани производства

В случаите, в които лицето се е възползвало от предоставената му възможност да участва в производството и предостави допълнителни доказателства и възражения, от които по безспорен начин да се установи, че не са налице изискванията на закона за провеждане на съдебно производство за отнемане на незаконно придобитото имущество, органите на Комисията предлагат да бъде прието решение за прекратяване на производството.

За отчетния период Комисията е приела 21 решения за прекратяване на образувани производства.

3. Отнемане на незаконно придобитото имущество

3.1 Приети решения за предявяване на иски за отнемане в полза на държавата на незаконно придобитото имущество по реда на ЗОНПИ

Когато не са налице основания за прекратяване на производството, Комисията приема решение за внасяне в съда на иск за отнемане на незаконно придобитото имущество. Искът се предявява пред граждански съд (по постоянния адрес на ответника ако не се иска отнемане на недвижим имот или по местонахождението на недвижимия имот с най-висока данъчна стойност) и делото се разглежда по общите правила на ГПК, включително и правилата за доказване. Предмет на отнемане са онези имуществени активи, придобити в рамките на проверявания период, за които не се установява законен източник на доходи. Страните в процеса са равнопоставени и за тях важат общите правила на доказването в гражданския процес. Всяка страна доказва онези факти, от които черпи благоприятни правни последици.

Комисията е приела 82 решения, въз основа на които в компетентните съдилища са внесени 77 иски молби за отнемане в полза на държавата на незаконно придобитото имущество и за отнемане на имущество, придобито от престъпна дейност на обща стойност **28 193 662,23 лв.**

Обобщена информация за броя приети решения, разпределени по териториални дирекции, се съдържа в следващата таблица:

Териториална дирекция	Брой решения	Брой иски	Цена на иска
Бургас	17	17	8 547 217,55 лв.
Варна	15	14	2 132 441,11 лв.
Велико Търново	9	8	2 307 332,14 лв.
Пловдив	19	17	8 990 736,98 лв.
София	22	21	6 215 934,45 лв.
Общо:	82	77	28 193 662,23 лв.

Разликата между броя на решенията за отнемане (82 решения) и броя внесени искове (77 иска) се дължи на факта, че се касае за искове срещу съпрузи или лица във фактическо съжителство, за които са извършени проверки по уведомления за всеки от тях поотделно, но е внесен общ иск съобразно разпоредбите на ГПК.

3.2 Съдебни производства за отнемане, по които се осъществява процесуално представителство по реда на ЗОНПИ и ЗОПДИППД (отм.)

Комисията осъществява процесуално представителство по общо **687** неприключили съдебни производства за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество и на имущество, придобито от престъпна дейност, пред три съдебни инстанции.

Общият размер на претендираното за отнемане имущество е **2 128 606 253,46** лв.

Обобщена информация за броя на делата, разпределени по териториални дирекции и стойността на претендираното за отнемане имуществото е представена таблично:

Териториална дирекция	Брой дела	Размер на претендираното за отнемане имущество
Бургас	75	33 090 811,91 лв.
Варна	128	33 819 361,78 лв.
Велико Търново	73	260 110 460,20 лв.
Пловдив	76	37 297 439,17 лв.
София	335	1 764 288 180,40 лв.
Общо:	687	2 128 606 253,46 лв.

Съдебните производства, по които КОНПИ осъществява процесуално представителство, се отличават с фактическа и правна сложност, голям брой ответници, налага да се назначават множество специфични по характера си експертизи, разпит на свидетели и вещи лица. Производството по делата се провежда по общия процесуален ред предвиден в ГПК.

Във връзка с постановеното Тълкувателно решение № 4/2021 г. от 18.05.2023 г. по тълкувателно дело № 4/2021 г. на ОСГК на ВКС и приети съдебно-оценителни експертизи, Комисията е извършила повторни анализи по **171 дела**, довели до изменение на неприключилите съдебни производства.

3.3 Влезли в сила съдебни решения за отнемане в полза на държавата на имущество по реда на ЗОНПИ и ЗОПДИППД (отм.).

През 2024 г. са уважени искове по 33 от водените дела и е отнето имущество в размер на 3 372 777,49 лв.

Информация по териториални дирекции е както следва:

Териториална дирекция	Размер на отнетото имущество
Бургас	376 845, 99 лв.
Варна	1 135 528, 26 лв.
Велико Търново	844 078, 44 лв.
Пловдив	3 756, 90 лв.
София	1 012 567, 90 лв.
Общо:	3 372 777,49 лв.

Като се съобрази даденото от ВКС тълкуване на понятието „имущество“, Комисията е преразгледала висящите дела за отнемане, като е извършила повторен анализ на събраните доказателства в съответствие с разрешенията, дадени в тълкувателното решение и са предприети действия за изменение на предявените искове по отношение на претенциите за отнемане на имущество, неналично в патримониума на лицата в края на проверявания период и за което не е установено преобразуването му в друго имущество.

Всички дела, по които съдът се е произнесъл с окончателни актове, са били предявени от Комисията преди постановяването на ТР № 4/18.05.2023 г. по т.д. № 4/2021 г. на ОСГК на ВКС и влизането в сила на решението на ЕСПЧ по делото „Йорданов и други с/у България“ (жалби №265/17 и 26473/18). Това от своя страна променя изцяло правната рамка по отношение на висящите дела и води до нова практика, която започва да се прилага от съдилищата. Причините, поради които не са уважени предявени от Комисията искове, са посочени в Раздел VIII. „Предизвикателства“.

III. УПРАВЛЕНИЕ НА ОБЕЗПЕЧЕНОТО ИМУЩЕСТВО

На основание чл. 160 - 164 от ЗОНПИ Комисията управлява, съхранява и пази имуществото, върху което са наложени обезпечителни мерки по реда на ЗОНПИ. Тази функция Комисия изпълнява чрез дирекция „Управление на обезпеченото имущество“, която е част от специализираната администрация.

Обезпечителните мерки върху имуществото, за което се предполага, че е незаконно придобито се допускат от граждански съд на основание ЗОНПИ и ГПК. Допуснатите обезпечителни мерки се налагат от съответния съдия по вписванията или съдебен изпълнител. След налагане на мерките, обезпеченото имущество може да бъде оставено на за пазене на неговия собственик или на лицето, което го държи към момента на налагане на мерките, да се назначи нарочен пазач или да бъде прието за пазене от Комисията. Независимо от конкретния пазач, Комисията има възможност да проверява имуществото, както и да предприема необходимите действия за запазване на неговата стойност.

На Комисията е възложено да управлява и пази и имуществото, обезпечено по чл. 72 от НПК с цел конфискация или отнемане на вещи в полза на държавата. За тази цел има сключено междуведомствено споразумение с Прокуратурата на Република България уреждаща взаимодействието по въпроса, като от обхвата на това имущество са изключени вещите имащи статут на веществени доказателства по НПК.

1. Съхранение на имущество обезпечено по реда на ЗОНПИ

Към края на 2024 г. Комисията пази и съхранява обезпечено имущество на обща стойност **21 520 519,26 лв.**, в това число:

- моторни превозни средства на стойност 244 100,00 лв., които се съхраняват при полагане на дължимата грижа на добър стопанин;
- парични средства в български лева и чужда валута и парични средства - дивиденди по запорирани суми (дивиденди от разпределена печалба в предприятия), вложени за съхранение по специални банкови сметки и сейфове на стойност 18 787 654,21 лв.;
- ценни книжа и движими вещи от благородни метали, съхранявани в наети от КОНПИ сейфове на стойност 2 488 765,05 лв.

За периода Комисията е приела за съхранение активи на стойност 2 362 825,53 лв., от които парични средства и дивиденди от разпределена печалба в предприятия в размер на 2 088 142,13 лв. и движими вещи от благородни метали на стойност 274 683,40 лв.

Всички предадени за отговорно пазене вещи се съхраняват от КОНПИ при гарантиране на тяхната безопасност и сигурност. Приемането на обезпечено имущество за съхранение и пазене от КОНПИ е свързано с намаляване на риска, че същото може да бъде загубено, повредено, унищожено или намалена стойността му.

В случаите, когато имуществото се пази от неговия собственик, е регламентирана процедура по проверка на състоянието на обезпеченото имущество. Тя цели навременни действия по смяна на pazача при установени нарушения или неправилно стопанисване, както и с оглед реализацията на обезпечено имущество по смисъла на чл. 163, ал. 1 от ЗОНПИ.

2. Администриране и анализ на електронна база данни за обезпеченото имущество по реда на ЗОНПИ

На основание чл. 170, ал. 1 от ЗОНПИ се води регистър на обезпеченото имущество. В регистъра се съдържа информация относно лицата, срещу които са образувани производства и имуществото, върху което са наложени обезпечителни мерки.

Стойността на имуществото, върху което са наложени обезпечителни мерки през 2024 г. е в размер на **16 573 381,99 лв.** съответно: възбрани върху недвижимо имущество на стойност 12 978 330,55 лв. и запори върху движимо имущество на стойност 3 595 051,44 лв., в това число моторни превозни средства на стойност 1 275 580,00 лв., дялове и акции от търговски дружества на стойност 194 477,00 лв., ценни книжа на стойност 16 630,50 лв., налични парични средства в размер на 1 695 678,98 лв., вземания в размер на 199 883,00 лв. и вещи, попадащи в хипотезата на чл. 162, ал. 1-5 от ЗОНПИ на стойност 212 801,96 лв.

В представените данни не е включена стойността на допуснати в края на периода по искане на КОИПИ обезпечителни мерки, които все още не са наложени от компетентните органи.

Обобщена информация за стойността на имуществото, върху което са наложени обезпечителни мерки разпределена по териториални дирекции на Комисията е представена в табличен вид, както следва:

Стойност на обезпеченото имущество, по териториални дирекции						
Вид имущество	София	Варна	Велико Търново	Пловдив	Бургас	Общо
Недвижимо имущество	4 105 715,07	1 339 520,00	534 660,00	4 532 593,00	2 465 842,48	12 978 330,55
Моторни превозни средства	393 000,00	67 800,00	-	710 030,00	104 750,00	1 275 580,00
Дялове и акции от търговски дружества	183 025,00	5 202,00	-	5 700,00	550,00	194 477,00
Ценни книжа	-	-	-	-	16 630,50	16 630,50

Стойност на обезпеченото имущество, по териториални дирекции						
Вид имущество	София	Варна	Велико Търново	Пловдив	Бургас	Общо
Налични парични средства	293 898,76	-	-	1 334 365,02	67 415,20	1 695 678,98
Вземания	179 883,00	-	-	-	20 000,00	199 883,00
Вещи по чл. 162 от ЗОНПИ	-	-	-	-	212 801,96	212 801,96
Общо	5 155 521,83	1 412 522,00	534 660,00	6 582 688,02	2 887 990,14	16 573 381,99

Анализът по отношение на обезпечените активи, показва, че с най-голям относителен дял на обезпеченото, през 2024 г., имущество заемат недвижимите имоти (78%), следвани от налични парични средства (10%), пътни превозни средства (8%), вещи, попадащи в хипотезата на чл. 162, ал. 1-5 от ЗОНПИ (1,4%), вземания (1,3%), дяловете и акциите от търговски дружества (1,2%) и под 1% за ценните книжа. Тези 78 % са общо 132 имота на стойност 12 978 330,55 лв. в т.ч 47 жилищни обекта, 70 поземлени имота и 15 търговски обекта, и 8 % пътни превозни средства на стойност 1 275 580,00 лв. са общо на 59 бр. от които леки автомобили – 39, товарни автомобили – 12 и 8 превозни средства от друг вид.

Брой на обезпеченото движимо и недвижимо имущество		
Вид имущество	Брой	Стойност
Недвижимо имущество (общо)	132	12 978 330,55 лв.
Жилищни обекти	47	4 960 432,55 лв.
Търговски обекти	15	1 470 050,00 лв.
Поземлени имоти	70	6 547 848,00 лв.
Движимо имущество (общо)	59	1 275 580,00 лв.
Леки автомобили	39	1 151 381,00 лв.
Товарни автомобили	12	101 699,00 лв.
Други превозни средства	8	16 500,00 лв.

3. Администриране базата данни на обезпеченото имущество по реда на НПК

Съгласно чл.72 от НПК, имуществото върху което са наложени обезпечителни мерки в наказателното производство с цел конфискация или отнемане на вещи в полза на държавата се управлява и пази по реда на ЗОНПИ. На основание Правила за взаимодействие между Прокуратурата на Република България и КПКОНПИ при

прилагане на чл. 72а от НПК в Комисията продължава администрирането на регистър, съдържащ данни за постъпилите от органите на прокуратурата уведомления за наложени по реда на чл. 72 от НПК обезпечителни мерки по наказателни производства. За 2024 г. такива са постъпили за общо 59 лица по съответните наказателни производства и съдържат информация за възбранени 11 имота (3 апартамента и 8 поземлени имота) и 81 превозни средства (50 леки автомобили, 9 товарни автомобили, 20 багера, едно ремарке и един мотопед и запори 10 единици строителна техника и едно вземане.

4. Дейности по чл. 166 от ЗОНПИ

На основание чл. 166, ал. 3 от ЗОНПИ, след влизане в сила на съдебното решение, с което незаконно придобитото имущество е отнето в полза на държавата, Комисията уведомява Междуведомствения съвет за управление на отнетото имущество. Съветът е колективен орган, който се състои от заместник-министри, определени от министъра на правосъдието, министъра на финансите, министъра на икономиката, министъра на труда и социалната политика и министъра на регионалното развитие и благоустройството.

Съветът предлага на Министерския съвет да предостави за управление на бюджетни организации и общини за изпълнение на техните функции отнетото по реда на този закон имущество или да възложи на НАП продажбата му.

През 2024 г. към Междуведомствен съвет са изпратени комплектувани преписки по 51 броя съдебни решения за отнето в полза на държавата имущество, от които 23 решения влезли в сила през 2024 г. и 28 влезли в сила в предходна година.

Общата стойност на отнетото в полза на държавата имущество по изпратените до Междуведомствен съвет влезли в сила съдебни актове е в размер на 4 951 070,16 лв., като в таблицата е представена разбивка по видове активи:

Стойност на отнетото имущество по изпратени до Междуведомствен съвет влезли в сила съдебни актове за отнемане на незаконно придобито имущество	
Вид имущество	Стойност
Недвижимо имущество	607 168,00 лв.
Моторни превозни средства	663 588,00 лв.
Дялове и акции от търговски дружества	27 000,00 лв.
Вземания	44 660,10 лв.
Налични парични средства	168 052,40 лв.
Вещи по чл. 162, ал. 1-5 от ЗОНПИ	163 548,34 лв.
Отнети суми в равностойност на парични средства по банкови сметки и отчуждено имущество	3 277 053,32 лв.
Общо	4 951 070,16 лв.

IV. ОРГАНИЗАЦИЯ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ДЕЙНОСТ

1. Структура на администрацията

Комисията в съответствие с Правилника за устройството и дейността на КПКОНПИ и на нейната администрация (ПУДКПКОНПИНА) е структурирана в звена на пряко подчинение на председателя, обща и специализираната администрация, която осъществява функциите по отнемане на незаконно придобитото имущество и управление на обезпеченото имущество.

2. Административно обслужване

Административното и деловодното обслужване на служебната кореспонденция на Комисията се осъществява в съответствие с нормативните изисквания за работа с документи.

Комисията активно използва електронни системи за комуникация в синхрон с държавната политика за електронно управление, когато това е съвместимо с естеството на информацията. Документооборота се осъществява и чрез Системата за електронен обмен на съобщенията (СЕОС), Системата за сигурно електронно връчване (ССЕВ) и по официалната електронна поща.

3. Архивна дейност

Архивната политика на Комисията се извършва при спазване на нормативните разпоредби на Закона за националния архивен фонд, Наредбата за реда за организирането, обработването, експертизата, съхраняването и използването на документите в учрежденските архиви на държавните и общинските институции и в изпълнение на Вътрешните правила за организация на деловодната дейност, документооборота, контрола по изпълнение на задачите и архивиране на документите в КОНПИ.

4. Кадрово осигуряване

Правоотношенията със служителите в Комисията са по реда на ЗДСл и КТ, като кадровата политика се провежда при спазване на нормативната уредба в Закона за държавния служител (ЗДСл), ЗОНПИ, Кодекса на труда, ПУДКПКОНПИНА и приложимата подзаконова нормативна уредба.

През 2024 г. въз основа на годишното оценяване за 2023 г. са изготвени 53 броя заповеди за повишаване в ранг на държавните служители в Комисията.

Проведени са четири конкурсни процедури по реда на чл. 10 от ЗДСл, от които три са приключили с класиран кандидат на първо място, а една без класиран кандидат.

По реда на чл. 81а от ЗДСл са проведени седем процедури по мобилност, от които три са приключили с избор на кандидат, а останалите четири са приключили без избор на кандидат. По реда на 81б от ЗДСл бяха сключени пет споразумения за временно премесване на държавни служители от друга администрация за срок до 3 години. При провеждането на конкурсните процедури са спазени принципите за обективност и прозрачност, което е гаранция за постигане на единност в прилагането на процедурите по назначаване на служители в Комисията и стимулиране на конкуренцията.

В изпълнение на Годишния план за обучение за 2024 г. и с цел повишаване на професионалното и служебното развитие, 54 служители на Комисията са участвали в 22 обучения, проведени от Института по публична администрация и други обучаващи институции.

5. Правно обслужване

Отдел „Правен“ отговаря за юридическото обслужване на неспециализираната дейност на Комисията, което включва изготвяне и съгласуване на различни документи и процедури от общ административен характер и осъществяване на процесуално представителство по дела свързани с тази дейност.

6. Информационно и технологично осигуряване

Технологичната инфраструктура на Комисията е осигурена, като регулярно са извършвани дейности по инсталиране, конфигуриране, поддръжка и подмяна на хардуерни и софтуерни продукти. Обновявани достъпите на служителите до съответните информационни масиви на база сключени споразумение за взаимодействие, както и са операционните системи на програмните продукти и хардуер в съответствие с правилата за информационната сигурност.

V. ФИНАНСОВО-СТОПАНСКА ДЕЙНОСТ

1. Бюджет

Финансовото осигуряване на КОНПИ се извършва в съответствие с разпоредбите на чл. 32 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. Комисията прилага програмен формат на бюджет по Функционална област „Предотвратяване на възможностите за незаконно придобиване на имущество“ и Бюджетна програма „Установяване и отнемане на незаконно придобитото имущество“. Бюджетът на Комисията се съставя, изпълнява и отчита по реда на Закона за публичните финанси.

Утвърдените със Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г., приходи на Комисията за отнемане на незаконно придобитото имущество са в размер на 40.0 хил. лв., а разходите са в размер на 14 214.5 хил. лв. С Постановление № 79 от 03 април 2024 г. на Министерския съвет (обн. ДВ бр. 30 от 05 април 2024 г.) са определени средства за преодоляване на диспропорции във възнагажденията на персонала в бюджетните организации, включително за увеличение на възнагажденията на персонала и във връзка с Постановление № 133 от 29 април 2024 г. на Министерския съвет са одобрени допълнителни разходи в размер на 713.3 хил. лв.

Изпълнението на бюджета на Комисията е както следва:

Показатели	Закон 2024 г. (хил. лв.)	Уточнен план 2024 г. (хил. лв.)	Отчет към 31.12.2024 г. (хил. лв.)
Приходи:	40.0	40.0	20.4
Разходи:	14 214.5	14 927.8	14 473.4
в т.ч.			
- персонал	11 479.5	12 192.8	11 746.7
- издръжка	2 735.0	2 735.0	2 726.7

Постъпилите приходи в бюджета на КОНПИ към 31.12.2024 г. са в размер 20.4 хил. лв. Отчетените разходи по бюджета на Комисията за същия период са в размер на 14 473.4 хил. лв. При уточнен план от 14 927.8 хил. лв. , изпълнението на разходната част спрямо Уточнения план по бюджета на КОНПИ към 31.12.2024 г. е 96.96%.

Предвидените капиталовите разходи за 2024 г. са в размер на 746.5 хил. лв. в т. ч. 451.0 хил. лв. за финансиране с прогнозен размер на капиталови разходи за СМР на площадка за съхранение на движимо имущество в гр. Баня по Инвестиционната програма за национални проекти по Приложение № 2 към чл. 106, ал. 5 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2024 г. Разходите се извършват по реда на чл.67 от ПМС № 13 от 29.01.2024 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2024 г. През 2024 г. от КОНПИ не са извършвани капиталови разходи.

2. Процедури по Закона за обществените поръчки

През 2024 г. са обявени общо 10 обществени поръчки, всички от вида „публично състезание“ по чл. 18, ал. 1, т. 12 от ЗОП. Предметът на поръчките е свързан с осигуряване текущата дейност на Комисията и касаещи доставка на хартия, канцеларски материали и консумативи, автомобилно гориво, тонери, пощенски, куриерски и телефонни услуги, застраховки за транспортните средства.

По обявените поръчки са сключени осем договора, а две от процедурите следва да приключат през 2025 г. Няма подавани жалби срещу решения или други актове на възложителя.

Сключени са общо 44 договора и допълнителни споразумения по реда на чл. 20, ал. 4, т. 3 от ЗОП */доставка на стоки и услуги с прогнозна стойност по-малка от 50 000 лв./*. С тях се обезпечават текущата дейност на Комисията и те касаят осигуряване на писмени и устни преводи, застраховка „Злополука“ съгласно ЗОНПИ на членовете на Комисията и нейните органи, доставка на пликосе, обслужване на пожароизвестителни системи и друга техника и др.

Не са провеждани процедури по реда на чл. 82, ал. 3 от ЗОП чрез провеждане на вътрешен конкурентен избор по сключени от Министерството на финансите рамкови споразумения.

3. Сграден фонд

КОНПИ управлява/ползва общо 20 имота публична и частна държавна собственост на територията на цялата страна, в които се помещават административни звена и териториални структури на Комисията, в т.ч. 3 ведомствени жилища и 1 ателие в гр. София.

През периода са извършени дейности, свързани с поддръжката и стопанисването на предоставените имотите на Комисията на обща стойност 37 983,68 лв., вкл. застраховане, абонаментни услуги за поддържане в изправност на различни по вид сградни инсталации, за ремонт и поддръжка на сгради и съоръжения по сградните инсталации.

VI. МЕЖДУНАРОДНА И ПРОЕКТНА ДЕЙНОСТ

Звено „Международно сътрудничество“ осъществява взаимодействието на Комисията с международни организации, мрежи и юрисдикции.

Звеното установява и незаконно придобито имущество, находящо се на територията на Република България, при отправено искане от компетентните органи на друга държава, когато това е предвидено в международни актове и международни договори, по които Република България е страна, както и имуществото на български граждани, находящо се на територията на друга държава, когато е направено искане от съответната териториална дирекция на Комисията.

1. Международен обмен на информация

Чрез каналите за обмен на информация и международно сътрудничество CARIN (*Международна неофициална мрежа от правоприлагачи и съдебни служители в областта на проследяването, замразяването, изземването и конфискацията на активи*), SIENA (*Сигурна система за изпращане на електронни съобщения, използвана от правоприлагачите органи на държавите членки на ЕС, за да обменят информация помежду си и с Европол*) и ARO платформа (*Контактни точки на Службите за възстановяване на активи*) през 2024 г. са извършени проверки на имущество за физически и юридически лица като:

- по искания на териториалните дирекции на КОНПИ за проверка на имущество на физически и юридически лица в чужбина са извършени общо 40 броя запитвания, за 53 физически и 3 юридически лица. Получените материали и отговори от чуждестранните компетентни органи са приложени своевременно към съответните производства на териториалните дирекции за отнемане на незаконно придобито имущество.

- по искане на чуждестранни партньори за проверка на имущество на физически и юридически лица на територията на Република България, чрез дирекция „Международно оперативно сътрудничество“ на МВР и чрез системата за обмен на информация CARIN са извършени проверки по общо 154 броя запитвания за 631 физически лица и 239 юридически лица. При извършените от звено „Международно сътрудничество“ проверки, по шестдесет и четири от чуждестранните запитвания са установени данни за наличие на имущество в страната, относими към водените разследвания на международните партньори на Комисията по отношение на проверяваните от тяхна страна лица.

2. Участия в международни форуми, срещи, конференции и обучения

Комисията продължава сътрудничеството с международните организации и мрежи, с които през годините са установени добри контакти и взаимодействие, както и активно участва в обучения организирани от партньорски организации.

Представители на Комисията взеха участие и в Конференция на държавите страни по конвенцията на ООН срещу корупцията съответно в: 18-тата открита сесия на Междуправителствената работна група в открит състав по възстановяване на активи и в 13-тата сесия на Междуправителствената работна група в открит състав за повишаване на международното сътрудничество.

Представители на Комисията взеха участие в две обучения организирани от Международната академия по правоприлагане (ILEA) в Будапеща с теми съответно: *„Антикорупционна поредица: Борба с корупцията и възстановяване на незаконно придобити активи“* и *„Корупция в публичния сектор“*.

На 03.09.2024 г. в Брюксел между българските компетентни органи, в т.ч и Комисията и Съвместната група на FATF, се проведе среща за докладване на напредъка на Република България по мерките по Плана за действие на FATF.

В периода 18-19 септември 2024 г., представители на Комисията, взеха участие в Международната конференция, организирана от Съвета на Европа, в Белград на тема: *„Въвеждане на допълнителни инструменти към наказателната конфискация“*.

3. Взаимодействие с международни мрежи и организации

Комисията продължава сътрудничеството с международните организации и мрежи, с които през годините са установени много добри контакти и взаимодействие: Международната организация на криминалната полиция (Интерпол/Interpol), Агенцията на Европейския съюз за сътрудничество в областта на правоприлагането (Европол/Europol), Балканската междуведомствена мрежа за управление на активи (BAMIN); Агенция на Европейския съюз за сътрудничество в областта на наказателното правосъдие (Eurojust/Евроджъст), Световна организация на финансово-разузнавателните служби (The Egmont Grup/Егмонт Груп), Експертна група за действия срещу трафика на хора (GRETA/ГРЕТА), Европейски партньори срещу корупцията (EPAC), Европейска мрежа от звена за контакт срещу корупцията (EACN).

В рамките на сътрудничеството между участниците (различни съдебни и административни органи в държавите) в международните структури, се осъществява постоянен обмен на информация относно действащите правни режими в различните държави по отношение на: налагане на обезпечителни мерки, отнемане на незаконно

придобито имущество и др. Обмяната на добри практики се извършва посредством предварително подготвени от международни работни групи подробни въпросници по конкретни теми, както и индивидуални запитвания, които се изпращат ad hoc до конкретни членове в мрежите. Въз основа на получените искания е извършен преглед и анализ на действащото българско законодателство в съответните области и са изпратени 6 становища и разяснения.

Комисията е получила три запитвания за сключване на меморандуми за сътрудничество и партньорство в областта на обучението и обмена на опит в идентифицирането, разкриването и възстановяването на имущество придобито по престъпен начин между Комисията за отнемане на незаконно придобито имущество: с Националната агенция на Украйна за идентифициране, издирване и управление на активи, придобити от корупция и други престъпления (ARMA); с Комитета за връщане на активи при Генералната прокуратура на Република Казахстан; със Службата за разследване на финансови престъпления към Министерство на финансите на Грузия. От страна на КОНПИ е изразено желание за пристъпване на сключване на предложените меморандуми за сътрудничество и партньорство. През февруари 2025 г. е подписан Меморандум за сътрудничество между Комисията и Комитета за връщане на активи при Генералната прокуратура на Република Казахстан.

4. Проектна дейност

4.1 Пред 2024 г. комисията успешно приключи проект *„Укрепване на капацитета на компетентните власти в България по отношение на възстановяване и управление на активи от престъпна дейност“*, финансиран по Програма *„Вътрешни работи“* на Норвежки финансов механизъм (НФМ) 2014-2021“. В рамките на проекта, през 2024 г. се проведеха:

- обучение с международно участие на тема *„Специализирано обучение за обмяна на опит и практики в установяването и управлението на обезпечени активи“*, за 40 участника. В обучението взеха участие представители на WOMARO (Полската служба за възстановяване на активи), КОНПИ, МВР, ПРБ, КПК, ДАНС и НАП.

- обучение за *„Електронни платформи за управление на обезпечени и конфискувани активи“*, за 50 участника, с участие на представители от Албания, Босна и Херцеговина Република Сръбска, Гърция, Косово, Молдова, Северна Македония, Хърватска, Черна гора, Великобритания, САЩ, Балканската междуинституционална мрежа за управление и конфискация на незаконни активи (BAMIN), КОНПИ, експерти от МВР, ПРБ и НАП.

Също така се изгради, разработи и внедри Специализирана информационна система за обезпеченото и отнетото имущество в КОНПИ.

4.2 Комисията съвместно с Организацията за икономическо сътрудничество и развитие в Европа (ОИСР) изпълняват проект 22BG02 - „Стратегическо развитие на Комисията за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобито имущество и усъвършенстване на инструментите за превенция и противодействие на корупцията“ финансиран по инструмента за техническа подкрепа на Европейската комисия. По проекта бяха проведени следните мероприятия:

✓ Мисия за установяване на факти, в рамките на която експертите от ОИСР се срещнаха с представители на различни институции и организации, имащи отношение към процеса на възстановяване на активи в т.ч:

- представители на държавния сектор в лицето на Министерство на правосъдието, Прокуратурата на Република България, ВКС, МВР, ДАНС и БНБ;

- представители на неправителствени организации: Център за изследване на демокрацията; Български институт за правни инициативи и Трансперънси Интернешънъл, които изразиха становище по приложението на закона и дейността на Комисията;

✓ Работна среща на експертите от ОИСР с представители на Прокуратурата на РБ, НСЛС, МВР, Агенция „Митници“, НАП и ДАНС на която бяха обсъждани въпросите свързани със:

- идентифицирането на ключовите предизвикателства, породени от международния/транснационалния характер и променливостта на незаконните активи, включително криптовалутите и формулиране на направи предложения за улесняване на международното сътрудничество по граждански дела;

- идентифицирането на ключовите правни и процедурни предизвикателства при откриването, проследяването и възстановяването на цифрови активи и предложения насочени към за улесняване на проследяването на цифрови активи;

- идентифициране на ключовите правни и процедурни предизвикателства при управлението и съхранението на цифрови и физически активи и формулиране на предложения относно регулиране на съхранението и управлението на цифрови и физически активи.

Като резултати от проекта ОИСР представи доклад „Реформиране на антикорупционните органи в България: Към ефективно стратегическо планиране и възстановяване на активи“. Проектът е представен на вниманието на страните - членки на организацията за бележки, след което е внесен за одобрение в Комитета за публично управление и съответно публикуван на страницата на ОИСР

www.oecd.org/en/publications/reforming-bulgaria-s-anti-corruption-authorities_11ef33cen/full-report.html). Докладът отчита положителните страни на дейността по възстановяване на активи, като няма бележки по действащите указания за работа. Експертите на ОИСР посочват добрите практики в областта на проследяване на активи, държани в офшорни юрисдикции, проследяване на цифрови активи като криптовалути и съответстващите по-подробни процедури за международно сътрудничество, във връзка с което беше проведено обучение на служителите на КОНПИ.

VII. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ

1. Вътрешен одит

Звено „Вътрешен одит“ е извършило 3 планови одитни ангажменти за даване на увереност, които са приключени чрез изготвяне на одитни доклади относно:

- „*Законосъобразното разходване на гориво от служебните автомобили на ТД София в КОНПИ за периода 06.10.2023 г. - 29.02.2024 г.*“, приключил с изготвяне на окончателен одитен доклад.

- „*Спазване на нормативните изисквания и вътрешните регламенти при провеждане на командировки в страната и в чужбина от служителите на КОНПИ за периода 06.10.2023 г. – 31.05.2024 г.*“ приключил чрез изготвяне на окончателен одитен доклад.

- „*Законосъобразното провеждане на процедури за възлагане на обществени поръчки, както и изпълнението и отчитането на договорите, сключени в резултат от проведените процедури в КОНПИ за периода 06.10.2023 г. - 30.09.2024 г.*“, приключил чрез изготвяне на предварителен одитен доклад.

В изготвените одитни доклади не са установени пропуски и несъответствия.

Възложен е одитен ангажимент относно: „*Състояние на системите за финансово управление и контрол в КОНПИ към 31.12.2024 г.*“, който е на етап изготвяне на одитен план, като не е възлагано извършване на извънпланови одитни ангажменти за даване на увереност и одитни ангажменти за консултиране.

2. Финансов контрол

Финансовият контролор в КОНПИ е осъществил предварителен контрол за законосъобразност, свързан с финансовата дейност на Комисията чрез съпоставка с изискванията на приложимата нормативна уредба и вътрешните актове, както и проверки на документацията при провеждане на процедури по ЗОП и извършване на разходи по договори по Норвежкия финансов механизъм.

За периода са извършени общо 2221 проверки за законосъобразност.

При проверките на документите касаещи финансовата дейност на Комисията, не са констатирани нарушения на законосъобразността преди поемане на задължения, извършване на разходи и преди постъпване на приходи.

3. Инспекторат

Звено „Инспекторат“ осъществява административен контрол, като извършва планови и извънпланови проверки на структури, дейности и процеси в администрацията на Комисията. Целта на проверките е установяване спазването на нормативните актове, вътрешните актове на КОНПИ и актовете на нейния председател при осъществяване на дейността от структурните звена и служителите в администрацията на Комисията.

Инспекторатът извършва планови проверки в съответствие с утвърдения Годишен план за контролната дейност, както и извънпланови проверки след разпореждане от Председателя на КОНПИ. Заложените в годишния план за 2024 г. осемнадесет планови проверки са възложени и извършени.

При реализираните проверки през 2024 г. не са установени административни нарушения, извършени от служителите в администрацията на Комисията.

През годината в Инспектората са постъпили 268 (двеста шестдесет и осем) декларации за имущество и интереси, като същите са заведени във водения за целта регистър на декларациите по чл. 49, ал. 1, т. 2 и т. 4 от ЗПК.

4. Служител по сигурността на информацията

Служителят по сигурността на информацията отговаря за опазване класифицираната информацията в Комисията. Не са констатирани пропуски при създаване и съхраняване на документите съдържащи класифицираната информация. На новоназначените служители са проведени обучения за работа с класифицирана информация фокусирани върху нормативната уредба, усвояване на специфични професионални знания и придобиване на практически умения за работа с класифицирана информация.

VIII. ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

При изпълнение на своята дейност, Комисията е изправена пред сериозни предизвикателства, основните от които са:

1. Противоречия в съдебната практика

С тълкувателно решение № 4/18.05.2023 г. по т.д. № 4/2021 г. на ОСГК на ВКС е прието:

1. Не представляват „имущество“ по смисъла на §1 т.4 от ДР на ЗПКОНПИ и не участват при определяне размера на несъответствието съобразно нормата на §1 т.3 от ДР на ЗПКОНПИ получените от проверяваното лице парични средства с неустановен законен източник, както и сумите от придобитото и впоследствие отчуждено друго имущество, за което не е установен законен източник на средства за придобиването му, в случай че те не са налични в патримониума на лицето в края на проверявания период.

2. Не подлежи на отнемане в полза на държавата паричната равностойност на получените суми с неустановен законен източник, както и сумите от придобитото и впоследствие отчуждено или липсващо друго имущество, за което не е установен законен източник на средства за придобиването му, в случай че те не са налични в патримониума на лицето в края на проверявания период и не е установено преобразуването им в друго имущество.

Тълкувателното решение е подписано с особено мнение, в което се застъпва становището, че с така постановеното решение на практика се стига до неприложимост на разпоредбата на чл. 151 от Закона. Както и че законът не урежда като предпоставка наличието на имущество в края на проверявания период за приложението на чл. 151 от закона.

Тълкувателното решение изключва от имуществото активи, които не са налични в края на проверявания период, тоест ако дадена парична сума е с установен незаконен произход, налична е по банкова сметка на лицето, тя подлежи на отнемане по реда на закона. В случай, че същата сума бъде изтеглена от банковата сметка, изхарчена или укрита, тя според съда, не представлява имущество и не може да бъде предмет на отнемане.

Възприетото тълкуване води до неравноправно третиране на лицата в хипотезата, когато едното лице реши да държи по банковата си сметка парична сума с неустановен законен източник, а другото лице я съхранява в брой. Така, при еднакви факти – установено незаконно придобито имущество, ще се постигне различна степен на намеса

в правната сфера на лицата и връщането на незаконно придобити средства в гражданския оборот.

Възприетото от ВКС тълкуване създава риск от заобикаляне на закона. То може да насърчи недобросъвестни лица да използват правните методи за отчуждаване на активи, без същите да могат да бъдат претендирани за отнемане от държавата, въпреки незаконния произход на средствата, използвани за първоначалното придобиване.

Съгласно чл.130, ал.2 от ЗСВ тълкувателните решения са задължителни за органите на съдебната и изпълнителната власт, с оглед на което продължава преразглеждането на делата водени от Комисията и съобразяването на исквете с постановеното в тълкувателното решение. По преразглежданите от Комисията дела, отделни съдебни състави извеждайки доводи само от мотивите на тълкувателното решение:

- изключват изцяло от анализа стойностите на разпоредените активи, което води до риск от изкривяване на икономическия анализ (*ако един актив например автомобил е продаден, неговата стойност не намира отражение нито като разход за покупка, нито като приход от продажба*);

- възприема се тезата, че нетния доход не може да бъде отрицателна величина т.е че не е възможно лицето да има недостиг на средства, което също не намира правна и житейска логика. Законът определя нетния доход, най-общо, като разликата между приходи и разходи, като идеята е да се установят разполагаемите средства на лицето. Житейски е напълно възможно, законните доходите на лицето да не му достигат, и то да покрива както издръжката си за живот, така и придобиването на активи. Въпреки това има съдебна практика, която приема, че не може да има недостиг на средства, т.е нетния доход може да е само положителна величина или нула, като на практика по този начин се легализират част от незаконните доходи на лицата;

- приема се, че за да се постанови отнемане е необходимо наличното в края на периода имущество да е на стойност поне 150 000 лв. Това би довело до допълване на закона, защото в него няма текст в подобен смисъл. Обсъждането на подобен праг на имущество, което да подлежи на отнемане е бил предмет на обсъждане в Народното събрание при разглеждане на ЗОПДНПИ (отм.) и не е бил приет и съответно не е възприет и в действащия закон. Това виждане практически, може да доведе до амнистиране на незаконно придобитото имущество, когато то е под 150 000 лв., защото приема, че ако наличното имущество е например 145 000 лв. то не подлежи на отнемане.

2. Практиката на ЕСПЧ

Нова правна рамка в работата на Комисията създава Решението от 26.09.2023 г. на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ), трето отделение, потвърдено от Голямата камера по дело „Йорданов и други с/у България“ (жалби №265/17 и 26473/18). С диспозитива на решението ЕСПЧ обобщава, че за да бъде една конфискация по ЗОПДНПИ (отм.) от 2012 г. в съответствие с изискванията и гаранциите на член 1 от Протокол № 1 към Европейската конвенция за правата на човека, националните органи трябва да установят някаква престъпна дейност или административно нарушение, за които се твърди, че са довели до придобиването на имуществото, подлежащо на отнемане, както и връзка между тази дейност и въпросното имущество.

Съгласно постановеното решение на ЕСПЧ по делото „Йорданов и други срещу България“, за да отговаря на изискванията за пропорционалност „всяка намеса в правото на собственост трябва да постига справедлив баланс между изискванията на интереса на обществото и изискванията за защита на индивидуалните права“ (§112).

След запознаване с текста на решението и преди влизането му в сила, в КОНПИ се създаде работна група за анализ и оценка на същото. Работната група предложи да се изложат пред Министерство на правосъдието като орган, представляващ Република България пред ЕСПЧ, аргументи в полза на отнасяне на решението пред Голяма камера. Акцентът се постави върху следните проблеми, до които може да доведе така приетото решение:

- на първо място се постави въпросът за възможността обект на финансово разследване да бъдат лица с установен конфликт на интереси или лица, заемащи висши публични длъжности, които не са подали имуществена декларация. Тези деяния по същество не генерират облага или тя се изземва (при конфликта на интереси);

- какво се случва в хипотези на деяния, които не генерират облага, напр. участие в организирана престъпна група – дори ЕСПЧ сочи като легитимна цел борбата с организираната престъпност, но същевременно изискването за връзка прави постигането на тази цел проблематично;

- изискването за връзка практически, вероятно ще обоснове необходимостта до отнемане да се стига само при установена престъпна дейност. Това на свой ред би означавало връщане към правния режима от 2005 г., чийто основен недостатък беше именно необходимостта от наличие на влязла сила присъда. Концепция, която е преодоляна включително и поради периодите от време, през които имуществото на лицето е обезпечено;

- възможността за отнемане на активи от юридически лица, която може да се окаже компрометирана, ако е необходимо да се установи връзка между престъпно поведение и активи, придобити от търговско дружество;

- следва да се отбележи, че при много от престъпните състави, изброени в чл. 22 от ЗОПДНПИ (отм.) и чл. 108 от ЗОНПИ причинно-следствена връзка между инкриминираната дейност и придобитото имущество е изначално невъзможна, тъй като визират формални, а не резултатни престъпления или престъпления, чиито вредни последици нямат имуществен характер;

- изискването за установяване на връзка между престъпната дейност на проверяваното лице и имуществото, подлежащо на отнемане, ще породи значителни затруднения в провеждането на гражданското производство. По същество доказването на тази връзка ще обремени значително процеса със събирането на допълнителен обем от доказателства, касаещи престъпната дейност на лицето и наличието на връзка между нея и придобиването на процесното имущество. Също така, следва да се има предвид, че делата за отнемане на незаконно придобито имущество се разглеждат по гражданскоправен ред от съдебни състави, които са разпределени в гражданските колегии на съдилищата, т.е. на съдебни състави, които правораздават в областта на гражданското право, ще бъде възложено да се произнасят по наказателноправни въпроси.

Въпреки изразените съображения срещу така постановеното решение същото влезе в сила.

Решението е постановено във връзка с конкретно дело, водено по реда на ЗОПДНПИ (отм.), но от натрупаната до момента практика след постановяването му се установява, че съдилищата в Република България го прилагат както по дела, заведени по реда на ЗОПДНПИ (отм.), така и по дела по реда на ЗОНПИ. Постановеното решение на ЕСПЧ касае конкретен казус с конкретни факти и обстоятелства, ето защо същото не следва да се прилага автоматично по всички останали дела.

Механичното прилагане на решението на практика води до това, че съдебните производства се прекратяват или исковете се отхвърлят:

- с констатацията, че лицето е оправдано, т.е. на база формалния извод за липсата на предполагаема връзка, въпреки че престъплението послужило като основание за започване на проверка попада в обхвата на закона и самия закон сочи, че между наказателното и производството за отнемане няма връзка, както и че прекратяването на наказателното производство не пречи това отнемането да продължи;

- с мотиви, че деянието не генерира имотна облага или генерираната облага не съответства на размера на придобитото имущество съдът слага знак на равенство между облага от престъплението и придобитото имущество. Това означава, че ако деянието е измама за двадесет хиляди лева, не може да се претендира отнемане на имущество за повече от тази сума или ако деянието в конкретния случай не е генерирало облага то не може да се отнема имущество.

3. Възлагането на заплащане на държавни такси

След постановяването на ТР № 4/18.05.2023 г. по тълкувателно дело № 4/2021 г. на ОСГК на ВКС е налице съществена промяна в практиката на съдилищата в Република България по делата за отнемане на незаконно придобитото имущество, не само във връзка с тълкувателното решение и прилагането на специалния закон, а и по отношение на държавните такси.

До 2023 г. съдилищата **не възлагат** в тежест на Комисията държавни такси по делата за отнемане на имущество, основателно приемайки, че вземанията на държавата по тези дела имат публичноправен характер по смисъла на ДОПК, както и че по смисъла на чл. 84, ал. 1 от ГПК държавата и държавните учреждения са освободени от такси.

През 2024 г. е налице съществена промяна в съдебната практика, като съдилищата масово възлагат държавни такси в тежест на КОНПИ, дори и при отказ или оттегляне на част или целия иск, напълно игнорирайки разпоредбите на ГПК, ДОПК и ЗОНПИ. Комисията е процесуален субституент (представител) на държавата. Тя е държавен орган, който сезира съда или отговаря пред съда като представител на държавата в изпълнение на възложена със закон компетентност.

Смисълът и целта на дейността ѝ е постъпването в патримониума на държавата на имущество, за придобиването на което не е установен законен източник на средства. Комисията предявява осъдителен иск срещу проверяваните лица, чрез който се иска правна промяна в полза на държавата. Комисията не действа в защита на свое, а на чуждо материално право – това на държавата.

През последната година се наблюдават различни тълкувания с цел пълното игнориране както на чл. 84, ал. 1 от ГПК, така и на чл. 162, ал. 2 от ДОПК.

Често, възлагането на държавна такса е мотивирано от съда с аргумента, че в производството по отнемане на незаконно придобитото имущество не се преследват интереси от по-висш порядък до момента на влизане в сила на съдебното решение за отнемане. Не следва да се споделя изводът на съдилищата, че публичният интерес започва

едва след приключване на съдебното производство. Целта на всички етапи от производството по реда на ЗОНПИ е да се достигне до отнемане на имущество в полза на държавата. Отнетото в полза на държавата имущество постъпва в държавния бюджет, а не в бюджета на Комисията, което безспорно определя публичноправния характер на производството.

Публичните и държавните вземания са изчерпателно изброени в чл. 162, ал. 2 от ДОПК, а в т. 5 от същата е посочено, че такива са вземанията по дела за конфискация и отнемане.

Правило, че КОНПИ дължи държавна такса за отхвърлената част от иска не съдържа и нормата на чл. 157, ал. 2 ЗОНПИ. Не може да се изведе правилото от аргумент за противното и не може да възникне задължение за плащане на държавна такса по аргумент за противното. Следователно, формираната през последната година съдебна практика е в пълно противоречие с ГПК, ДОПК и ЗОНПИ.

Нововъзникналата съдебна практика възпрепятства ефективната защита на обществения интерес за постигане на основните цели на законодателството в борбата с незаконното забогатяване. С оглед направените изменения на исковете е налице реалната опасност Комисията да бъде задължена да заплаща разноски в големи размери.

В заключение, приемайки големите предизвикателства Комисията изпълнява основните си цели и задачи определени в закона, като се стреми да укрепва капацитета на институцията, да повишава прозрачността и отчетността в нейната работата.